

LA REBOTIGA

Reconstruint l'origen de la humanitat

En la línia de les novel·les que estan triomfant tant en els darrers temps, el nou llibre de l'escriptor andorrà Albert Salvadó combina història, misteri i fins i tot alguns components esotèrics. El protagonista d'aquesta narració és un escriptor de novel·les històriques que és escollit per uns personatges misteriosos per dirigir una investigació sobre els orígens de la humanitat. Reconstruint el passat de la humanitat, el protagonista topa amb una sorpresa rere l'altra.

L'Informe Phaeton. Albert Salvadó. Columna. 576 pàgines. 20,50 euros

Autoajuda a través d'una faula

Àlex Rovira i Francesc Miralles, ambdós especialistes en l'autoajuda, han escrit a quatre mans aquest llibre en què se serveixen de la faula per abordar els problemes emocionals que més ens afecten. Rovira, coautor amb Fernando Trias de Bes del best-seller *La Bona sort*, i Miralles, autor de l'exitós thriller *El Quart Reich*, expliquen en aquest llibre la història d'Ariadna, una dona perduda en un laberint on haurà de respondre qüestions existencials.

El laberint de la felicitat. Àlex Rovira i Francesc Miralles. Ara Llibres. 141 pàgines. 16,95 euros

La pintura de Mateu en dotze relats

La pintura de Joan Mateu (Salt, 1976) ha inspirat els dotze relats que s'apleguen en aquest volum d'acurada edició. Els autors, entre ells Vicenç Pagès (que junt amb Miquel Berga s'ha encarregat de la direcció editorial del llibre), Gerard Bagué, Ponç Puigdevall i Miquel Pairoli, han produït un text a partir d'un quadre de Mateu que ells mateixos han triat. Els textos es complementen amb imatges del pintor al seu estudi fetes pel fotògraf Jordi Puig.

Mateu. Diversos autors. La Magrana. 186 pàgines. 40 euros.

Miquel Biada i el tren Barcelona-Mataró

Manuel Cusachs no ha escrit una mera biografia del mataroní Miquel Biada, promotor de la ferrovia de Barcelona a Mataró, el 1848. En aquest llibre, que Cusachs s'ha autoeditat, ens ofereix una documentada anàlisi de l'època en què es va constituir la companyia del tren, del seu dificultós finançament i dels treballs d'instal·lació de la via. L'autor també escriu sobre els mataronins que en l'època de Biada van instal·lar-se, com ell, a Veneçuela i Cuba.

Miquel Biada i Bunyol (1789-1848). Manuel Cusachs. 207 pàgines. 20 euros

Lletres

Més morts que vius

PAU DITO TUBAU

La cova del sol

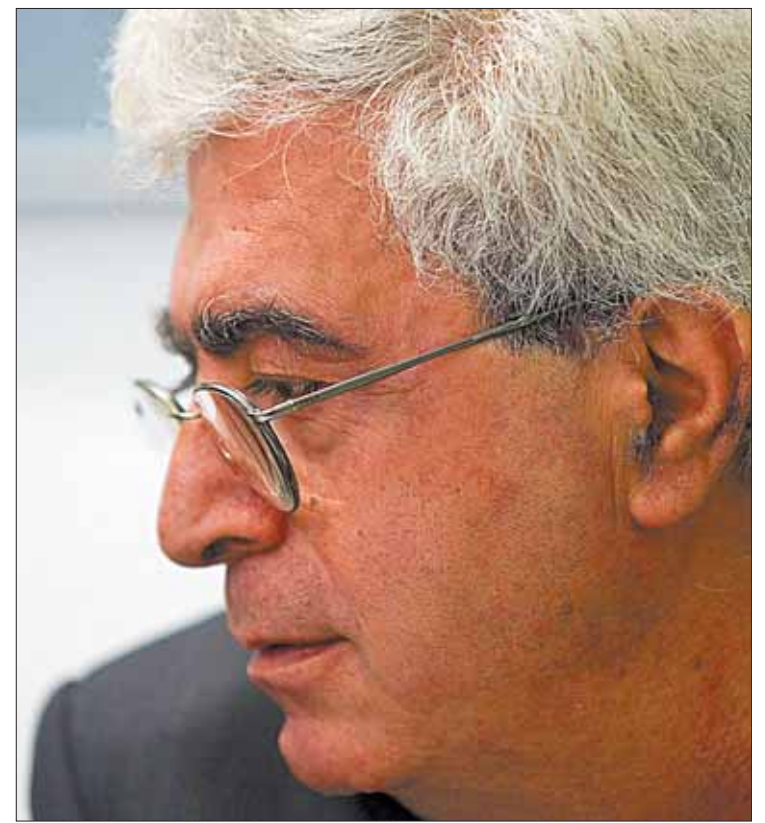
Elias Khoury (Traducció de Jaume Ferrer)

Club Editor

603 pàg. 25 euros

ELS historiadors israelians més perspicaços i més fidels a un país envoltat de veïns bel·ligerants, els rabins de la raó que han emprès la revisió radical de l'expulsió dels palestins dels seus pobles el 1948, es refereixen amb una extrema duresa a aquells fets. Utilitzen expressions com ara "neteja ètnica", "expansió territorial" i "explotació de recursos humans i materials", i contradueixen un discurs públic, acadèmic i polític dins del país en què l'oblit habitual dels abusos comesos conviu amb el record heroic dels esdeveniments. Al voltant d'aquella història, el libanès Elias Khoury —nascut el 1948, l'any de la *nakba*— ha erigit una novel·la que evita la denúncia fervent (a pesar de no ser historiador i d'haver estat milicià de Fatah, el qualificatiu més dur que fa servir per anomenar la desgràcia palestina és "la gran expulsió") des d'un punt de vista fragmentari que acaba esdevenint valuós per comprendre l'amalgama d'opinions i de veus que convoca.

La matèria i la música d'aquesta novel·la no només s'enfronta a la impossibilitat de narrar amb coherència la història, les experiències i encara l'èxode d'un poble derrotat —si es permet l'analogia bíblica—, el qual, amb tot, ha nascut com a tal a partir de la desfeta —els àrabs dels territoris palestins han adquirit consciència de pertinença a un poble des d'aquell fet—, sinó que tracta de parlar-ne més enllà de la complicada elaboració del que és real dins de la ficció, més enllà de la filtració amable o consumible de les realitats en forma de ficcions, entre la recerca sociològica, els apunts de crònica documental i la forma narrativa que convoca a parts iguals la mera invenció i un punt de vista. La crítica anglosaxona ha volgut assimilar Khoury a una mena de postmodern de l'Orient Mitjà, com si l'eliminació interna d'un discurs clar i l'acumulació arqueològica de veus —després dels excessos de la metaficció, la tendència de consum més en boga és ara l'autobiografia en forma d'enfilalls d'idees o d'anècdotes— fos el símptoma

L'escriptor libanès Elias Khoury. / TEJEDERAS

d'una mateixa decadència cultural, un art postpolític i de mal pèl. Els seus valors, això no obstant, tenen un altre ascendent: la conjunció entre el gest fundador de Ghasan Kanafani a *L'home del sol* i la poesia àrab antiga que va d'Imru-I-Qais —"sobre el sable, l'empremta dels nostres cossos"— fins a Al-Mutanabbi —"els cavalls i la nit, els deserts plens de paranys em coneixen; la lluita i els cops, el paper, la ploma..."—, el predomini del ritme i el rapte d'unes experiències en què l'ardor de l'amor s'equipara en un mateix garbuix amb el record grisós de la guerra.

Mentre Xahrazad s'enfronta mil i una nits a la seducció literària o la condemna a mort —més per salvar la família i les altres noies de la violació i l'assassinat que per salvar-se ella mateixa—, el narrador de la novel·la de Khoury parla a un amic moribund amb el pretext de salvar-lo i la intenció d'explicar-nos la història de tots dos, de bona part del seu poble i de la seva lluita: "Els atreuen immigrants, nosaltres parim fills. Ja veurem qui guanyarà." Però la matèria amb què opera no és tan sols la ficció, el conte o el mite —per bé

que la història d'amor entre el moribund Jonàs i la seva dona Nahila hi participi— sinó també diversos registres de la història palestina recent i algun apunt d'opinió pròpia. La fórmula és a estones fatigosa, però conté una certa generositat en la manera amb què aborda temes tan complicats com ara la guerra, els desplaçats i les complicacions a l'hora de restituir-ne el record: l'acceptació que davant d'un tema inabastable és millor no voler reduir-lo ni plasmar-lo en uns quants esquemes. Quan el narrador, un metge, demana a una dona que faci la crònica d'unes matances a uns actors francesos, aquesta li etziba: "No, fill, s'equipara, en això. Això nostre no és cap ficció." I és aquest enfocament extraliterari, en contrast constant amb les dificultats de la zona més conflictiva del món —només la situació dels refugiats, tal com testimonia Julie Peteet al *Middle East Report* (www.merip.org/mer/mer244/peteet.html), ja és esferidora—, el que atorga una rellevància especial a una novel·la que té ben poc a veure amb els tics i les tendències que s'estilen en les nostres latituds.

COLLS I PUNYS

Prenzlauer Berg

NARCÍS COMADIRA

LES ciutats tenen els seus llocs mítics. Alguns, ho són per tothom. D'altres, ho són per uns quants. N'hi ha que ho són per pocs. I potser cadascú de nosaltres en mitifica algun perquè, un dia, una llum especial que hi rebotava va fer dringar com monedes d'or les fulles d'un til·ler encarat cap a la tardor o perquè va trobar una placa emotiva al costat de la porta d'una església tancada. Potser només ha estat per això que Prenzlauer Berg s'ha erigit com un lloc mític del meu Berlín privat. L'atzar em va dur a passar-hi cinc dies per assistir a un seminari de traducció que tenia lloc a la Kulturbrauerei, una antiga cerveseria que ocupa més de mitja illa del barri, entre Schönhauser Allee, Sredzki Str.,

Knaack Str. i Danziger Str. L'antiga cerveseria Schultheiss es va salvar de la destrucció, segurament perquè aquell barri, un barri obrer, no tenia cap centre vital per fer desaparèixer. Carrers rectes, plantats de til·lers nous, que els antics van ser llenya en la freda postguerra, amb cases de pisos sense interès arquitectònic. Edificis eclèctics de les acaballes del segle XIX, edificis racionalistes dels anys trenta, edificis de formigó de l'etapa soviètica. Allà hi vivien amuntegats els obrers, entre malaltia i misèria, els anys vint, com explica Joseph Roth a les *Cròniques berlineses*. El doctor Kollwitz en tenia cura. La

seva dona els dibuixava. N'hi havia que devien treballar a la cerveseria Schultheiss, en aquests edificis de totxo vermell, vagament neogòtics alguns, al voltant d'uns patis amb llambordes. Ara que el barri es renova, que està ple de parelles joves amb criatures, perquè és possible trobar-hi pisos barats i espaiosos, la cerveseria s'ha convertit en un centre cultural. Hi ha restaurants, cafès, cinemes, teatre, tallers per a artistes. En un dels edificis hi ha el Literaturwerkstatt, el taller de literatura on cada matí vaig caminant des de l'hotel per passar unes hores amb Harald Hartung, traduint poemes. Jo els seus, ell els meus, amb l'ajut còmplice d'una intèrpret entusiasta. A tot el barri s'hi estan obrint botigues de moda, floristeries, cafès agradables i tranquils, s'hi restaura edificis i se n'hi construeixen de nous: habitatges, escoles, guarderies.

Passejar per aquests carrers, en aquesta tardor incipient, és un exercici plàcid i melancòlic. El passat encara hi és present i el futur s'hi anuncia, a vegades, fins i tot amb una certa violència. El capital està prenent possessió d'un barri que conserva encara traces de tant de dolor passat. I si bé massa memòria històrica és negativa, també ho és l'excés d'oblit. Passejant, arribo a Zionskirchplatz. Al mig de la plaça —un jardí amb grans arbres, bancs, i uns parterres encara amb flors—, hi ha l'església que li dona nom. De totxo vermell, neogòtica, anodina. Tançada. Al costat de la porta, a la dreta, una placa de llautó ens recorda que, als anys trenta, el pastor Dietrich Bonhoeffer hi preparava els joves obrers per a la confirmació.